

URSZULA M. EGLE
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

STANISŁAW KAMI SKI

I. DZIEŁA. Ks. Stanisław Kami ski opublikował ponad 170 pozycji, w ród których znajduj si samodzielne publikacje ksi kowe, prace redakcyjne, skrypty, rozprawy naukowe, sprawozdania, recenzje i komunikaty (list jego publikacji mo na jeszcze znacznie wzbogaci artykułami encyklopedycznymi publikowanymi w *Encyklopedii katolickiej*, wyd. TN KUL). Za ycia opublikował trzy ksi ki: *Georgonne'a teoria definicji*. Lublin 1958; *Poj cie nauki i klasyfikacja nauk*. Lublin 1961, wyd. 2, uzup. 1970, wyd. 3, uzup. 1982; [wspólnie z M. A. Kr pcem] *Z teorii i metodologii metafizyki*. Lublin 1962. Po miertnie wydano pi tomów jego *Pism zebranych*: t. I *Jak filozofowa ? Studia z metodologii filozofii klasycznej*, red. T. Szubka. Lublin 1989; t. II. *Filozofia i metoda. Studia z dziejów metod filozofowania*, red. J. Herbut, 1993; t. III. *Metoda i j zyk. Studia z semiotyki i metodologi nauk*, red. U. egle . Lublin 1994; t. IV. *Nauka i metoda. Poj cie nauki i klasyfikacja nauk*, red. A. Bronk. Lublin, 1992; t. V. *wiatopogl d — religia — teologia*, red. M. Walczak i A. Bronk. Lublin 1998.

Z wa niejszych jego rozpraw na uwag zasługuj nast puj ce: *Fregego logika zda* . „Roczniki Filozoficzne”, t. V (1955) z. 2, s. 31-64; *Nauka o indukcji w logice XVI-ego wieku*. „Colectana Theologica”, t. XXVIII (1957), z. 1-2, s. 235-258; *O pocz tkach indukcji matematycznej*. „Studia Logica”, t. VII (1958), s. 221-241; *W sprawie liczby konkluduj cych trybów syllogistycznych*. „Studia Logica”, t. VIII (1958), s. 165-176; *Pierwiastki empiryczne i aprioryczne w podstawach nauk fizykalnych*. „Roczniki Filozoficzne”, t. VIII (1960), z. 1, s. 23-52; *Tradycyjna teoria wnioskowniaia bezpodredniego jako pewien fragment dwuwarto ciowego rachunku zda* . „Studia Logica”, t. XI (1961), s. 7-21; *O uzasadnianiu tez filozoficznych*. „Roczniki Filozoficzne”, t. X (1962), z. 3, s. 37-65; *Wyja nianie w metafizyce*. „Roczniki Filozoficzne”, t. XIV (1966), z. 1, s. 43-70; *Metody współczesnej metafizyki, cz. I*. „Roczniki Filozoficzne”, t. XV (1967), z. 1, s. 5-40; *O prawdach koniecznych*. „Studiae Philosophiae Christianae”, t. I (1968), nr. 1, s. 47-72; *Argumentacja filozoficzna w uj ciu analityków*, w: *Rozprawy filozoficzne*. Toru 1968, s. 127-141; *Von der Möglichkeit notwendiger Wahrheiten*, w: *Saint Thomas d'Aquin. Pour le septieme centenaire de sa mort*, red. S. Kami ski, M. Kurdziałek. Lublin 1976, s. 17-41; *Metody filozofowania do XX wieku*. „Roczniki Filozoficzne”, t. XXV (1978), z. 1, s. 9-45; *Metody współczesnej metafizyki, cz. II*. „Roczniki Filozoficzne”, t. XXI(1978), z. 1, s. 5-50.

Od 1982 do 1986 roku był redaktorem naczelnym *Encyklopedii katolickiej*, wyd. przez TN KUL; od 1977 do 1986 roku był współredaktorem z. 2 „Roczników Filozoficznych” wydawanych przez TN KUL; ponadto współredagował dwie prace zbiorowe: *Saint Thomas d'Aquin. Pour le septieme centenaire de sa mort*. Lublin 1976; *Theory of being. To understand reality*. Lublin 1982.

II. OPRACOWANIA. *Dialektyka ludzkiego mylenia*. Rozmowa z ks. prof. S. Kami skim (przeprowadzona przez W. Stró ewskiego). „Znak” 21 (1969), s. 713-720; *Kami ski, Stanisław*, biogram w: *Mała encyklopedia logiki*, wyd. W. Marciszewski. Wrocław 1970, s. 99 (brak w drugim wydaniu); *Czym s warunki dialogu?* Rozmowa z ks. prof. S. Kami skim, dziekanem Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej (przeprowadzona przez K. Jagiełło). „Wi ” 26 (1983), nr. 3, s. 69-71; *S. Kami ski, Autobiogram i bibliografia*. „Ruch Filozoficzny”, 42(1985), s. 106-112; *My li ks. prof. Stanisława Kami skiego*. „Roczniki Filozoficzne”, t. XXXIII-XXXIV (1985-1986), z. 2; *Bibliografia prac naukowawczych Stanisława Kami skiego*, zestawil T. Szubka. „Zagadnienia Naukowawstwa” 22 (1986) nr. 4, s. 673-678; A. Bronk: *Ksi dz Profesor Kami ski (1919-1986)*. „Studia Filozoficzne” (1986), nr. 17; *Ksi dz Stanisław Kami ski*. „Tygodnik Powszechny” (1986), nr. 20, s. 5; S. Majda ski, A. Bronk: *Z grona naukowców odszedł Stanisław Kami ski (1919-1986)*. „Zagadnienia Naukowawstwa” 22 (1986), nr. 4, s. 731-733; E. Morawiec: *Ksi dz Profesor Stanisław Kami ski*. „ycie Katolickie” (1986), nr. 6, s. 118-122; A. B. St pie : *Działalno naukowa i organizacyjna ks. prof. S. Kami skiego (1919-1986)*. „Zeszyty Naukowe KUL” 29 (1986), nr. 1, s. 17-23; E. Morawiec: *Ksi dz Profesor Stanisław Kami ski nie yje*. „Studia Philosophiae Christianae” (1987), nr. 1, s. 213-216; A. Bronk, S. Majda ski: *Słowo od wydawcy. Ksi dz Profesor Stanisław Kami ski (1919-1986)*, w: S. Kami ski: *Jak filozofowa ? Studia z metodologii filozofii klasycznej*, red. T. Szubka. Lublin, TN KUL 1989, s. I-VIII; R. Maciołek: *Stanisława Kami skiego koncepcja zwi zku logiki formalnej z filozofi - metoda czy maniera?* „Zeszyty Naukowe KUL” 34 (1991), nr. 3-4 (135-136), s. 13-38; A. Bronk: *Wielo nauk i jedno nauki (Stanisława Kami skiego opcje metodologiczne)*, w: S. Kami ski: *Nauka i metoda. Poj cie nauki i klasyfikacja nauk*, red. A. Bronk. Lublin TN KUL 1992, s. 345-370; A. B. St pie : *Rola ks. prof. Stanisława Kami skiego w rozwoju rodowiska filozoficznego KUL*, w: *Zadania filozofii we współczesnej kulturze*, red. Z. J. Zdybicka. Lublin 1992, s. 81-89; A. Bronk: *Filozofia nauki i nauka w uj ciu Stanisława Kami skiego*. „Studia Philosophiae Christianae” 29 (1993), nr. 1, s. 156-163; S. Kiczuk: *Dociekania ks. prof. Stanisława Kami skiego w dziedzinie logiki*. „Zeszyty Naukowe KUL” 40 (1997), nr. 3-4 (159-160), s. 13-18; A. Bronk, S. Majda ski: *Filozofia w yciu człowieka (w nawi zaniu do idei ks. Prof.*

Stanisława Kami skiego). „Zeszyty Naukowe KUL” 40 (1997), nr. 3-4, s. 19-28; A. Bronk: *Stanisław Kami ski - Philosopher of science and science historian*. „Pozna Studies” (w druku); A. Bronk, S. Majda ski, A. B. St pie : *Kami ski, Stanisław*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. VIII, Lublin, TN KUL (w druku).

III. INFORMACJE BIOGRAFICZNE. Stanisław Kami ski urodził si 24. X. 1919 roku w Radzynie Podlaskim. W latach 1938-1946 studiował filozofi i teologi w Wy szym Seminarium Duchownym (pocz tkowo w Janowie Podlaskim, potem w Siedlcach, gdzie zdobył wi cenia kapła skie). Studia filozoficzne kontynuował (w latach 1946-1948) na Wydziale Filozofii Chrze cija skiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, gdzie w 1948 roku uzyskał magisterium, a w 1949 roku doktorat na podstawie rozprawy zatytułowanej *Fregego system aksjomatyczny logiki zda w wietle współczesnej metodologii nauk dedukcyjnych* (recenzowanej przez J. Słupeckiego, N. Łubnickiego, A. Korcika). W 1947 roku został asystentem na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, a nast pnie na Wydziale Filozofii Chrze cija skiej i z tym Wydziałem (przemianowanym potem na Wydział Filozofii) zwi zany był do ko ca ycia.

Przeszedł wszystkie stopnie kariery akademickiej, od asystenta (1947-1950), przez adiunkta (1950-1956), zast pc profesora (1956-1958), docenta (1957-1965), profesora nadzwyczajnego (1965-1970), a do profesora zwyczajnego (od 1970 r.). Tytuł naukowy docenta został mu przyznany w 1957 roku przez Centraln Komisj Kwalifikacyjn na podstawie cao ci dorobku naukowego, ze szczególnym uwzgl dnieniem rozprawy *O pocz t-kach indukcji matematycznej* (recenzowanej przez K. Ajdukiewicza, T. Cze-owskiego i A. Grzegorzcyka). Rozprawa ta miała by podstaw habilitacji, która w tym czasie jednak nie obowi zywała. Ocena dalszego dorobku naukowego zaopiniowana pozytywnie przez Tadeusza Cze-owskiego, Izydor D mbsk i Józefa Iwanickiego stanowiła podstaw do przyznania mu w 1970 roku tytułu profesora zwyczajnego.

Stanisław Kami ski pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, wszystkie z wielkim zaangażowaniem, a nawet pasj . W 1957 roku został (po J. Iwanickim) kierownikiem (zało onej w 1952 r., pierwszej o tej nazwie w Polsce) Katedry Metodologii Nauk i funkcj t pełnił do ko ca ycia. Przez wiele lat kierował Zakładem Logiki i Teorii Poznania (obejmuj cym trzy Katedry: Logiki, Teorii Poznania oraz Metodologii Nauk), był te wieloletnim kierownikiem sekcji filozofii teoretycznej na Wydziale Filozoficznym. Był wielokrotnie wybieranym dziekanem Wydziału Filozofii i funkcj t pełnił z przerwami w sumie ponad dziesi lat, dbaj c o okre lony profil Wydziału i przyczyniaj c si do jego rozwoju. Przez kilka lat przewodniczył senackiej komisji finansowej KUL. Nale ał ponadto do ró nych komisji i towarzystw

naukowych, m. in. Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Polskiego Towarzystwa Teologicznego, Lubelskiego Towarzystwa Filozoficznego, Towarzystwa Naukowego KUL (od 1957 r. do 1963 r. był jego sekretarzem generalnym, od 1964 r. do śmierci w 1986 r. - członkiem zarządu). Był przewodniczącym sekcji filozoficznej przy Komisji Episkopatu do Spraw Nauki, współpracował z konwersatorium naukoznawczym PAN oraz grupą historii logiki IFiS PAN, w latach 1981-1984 był członkiem Komitetu Nauk Filozoficznych PAN. Zajmował się też działalnością redakcyjną, pełnił m. in. (w latach 1982-1986) funkcję redaktora naczelnego *Encyklopedii katolickiej*, powołał Pracownię Słownika Terminów Metodologicznych przy Zakładzie Leksygraficznym KUL.

Miał szerokie zainteresowania badawcze, początkowo najbardziej koncentrował się na logice formalnej, historii logiki i metodologii nauk dedukcyjnych. W latach 1950-1952 brał udział w seminarium podstaw matematyki prowadzonym przez prof. Andrzeja Mostowskiego w Państwowym Instytucie Matematyki w Warszawie. Pod wpływem Kazimierza Ajdukiewicza zainteresował się metodologią nauk i tym zainteresowaniom pozostał wierny do końca życia, kierując swoje badania coraz bardziej w stronę metodologii filozofii a potem metodologii teologii.

Swoimi pracami naukowymi dawał podstawy metodologiczne filozofii klasycznej rozwijanej w Szkole Lubelskiej. Był jednym z twórców tej Szkoły i w tym jej filarem. Szczególnie owocna dla rozwoju filozofii klasycznej uprawianej w Szkole Lubelskiej była jego współpraca z Mieczysławem A. Krupcem, Marianem Kurdziałkiem, Stefanem Świeawskim, Karolem Wojtyłą, potem także m. in. z Antonim B. Stępnem., Tadeuszem Stycznem, Zofią J. Zdybicką.

Jako dziekan i kierownik Katedry dbał o kontakty naukowe, zapraszając z wykładami wielu znanych filozofów z kraju i z zagranicy. Pełnił funkcje kierownicze dał się poznać jako wybitny organizator, mający swój indywidualny sposób kierowania sprawami Wydziału i Katedry. W praktyce nie uznawał raczej „demokratycznego” stylu działania, współpracował jednak bardzo dobrze z władzami uczelni. Łączył w sobie postawę mędrca i silnego „przywódcy” z bezpośredniością i otwartością, która ułatwiała mu porozumienie z ludźmi, tym bardziej, że potrafił też znakomicie rozpoznawać ludzkie charaktery i odpowiednio dobierał współpracowników. Ponadto jego znakomity zmysł organizacyjny, olbrzymia kompetencja sprawiała, że był bardzo dobrym dziekanem i kierownikiem odnoszącym sukcesy i cieszącym się uznaniem otoczenia. Pracował jednak zawsze z prawdziwym poświęceniem i zamiłowaniem.

Takie samo jak w pracy administracyjnej było jego zaangażowanie w działalność dydaktyczną. Był wietnym dydaktykiem, którego wykłady

cieszyły się powodzeniem na całym uniwersytecie. Wykładał w sposób jasny, a jego wykłady (szczególnie kursoryczny z ogólnej metodologii nauk) zawierały mnóstwo anegdot i zabawnych (aczkolwiek trafnie dobranych do omawianego tematu) przykładów, które znane były kolejnym pokoleniom studentów. Był jednak wykładowcą bardzo wymagającym, robiącym na studentach wrażenie niezwykle surowego, ale faktycznie był zawsze dostępnym i prywatnie wspomagał niejednego z nich w potrzebie studenta. Jego seminaria przyciągały studentów i naukowców z różnych dziedzin, czysto teoretyczne i spoza KUL i nieformalnie pod jego kierunkiem powstawało wiele prac naukowych. Zainteresowanym potrafił zawsze udzielać fachowych wskazówek metodologicznych i celnie pokazywać problemy wartę dyskusji i rozwiązania.

Sam był niezwykle pracowity, całkowicie oddany sprawom uczelni, przy tym wypełniał jeszcze swoje obowiązki kapłańskie. Miał bogatą osobowość, która sprawiała, że był wielką indywidualnością, postacią barwną, obdarzoną poczuciem humoru i już za życia stał się „legendą KUL”.

Zmarł w pełni sił zawodowych i twórczych 21. III. 1986 roku we Fryburgu Bryzgowijskim, dokąd udał się na leczenie. Pozostawił stosunkowo silnie obsadzony Katedrę z określonym programem działalności naukowo-dydaktycznej i wyznaczonym obszarem badawczym dla swoich uczniów.

IV. POGŁĘBIENIE. Zainteresowania badawcze Stanisława Kamińskiego obejmowały logikę formalną i historię logiki, ogólną metodologię nauk, historię koncepcji nauki i dzieje nauki, metodologię filozofii klasycznej i metodologię teologii, a ponadto etykę i etykę nauki.

1. Stanisław Kamiński jako logik i historyk logiki. Logika formalna stanowiła wieloletni przedmiot zainteresowania dydaktycznych, a początkowo (w latach 50.) także badawczych S. Kamińskiego. Zainteresowany był przede wszystkim historią logiki i logiką scholastyczną. W badaniach nad sylogistyką uzyskał ciekawe rezultaty dotyczące praw wnioskowania bezpodstawnego, które zinterpretował jako fragment dwuwartościowego rachunku zdań, reguł negacji oraz kwantyfikacji terminów i trybów konkludujących (wyniki opublikowane w „Studia Logica” 1958, 1961, 1965). Prowadził badania nad semiotyką średniowieczną (zagadnieniem *suppositio* u Dunska Szkota, form logicznych, błędami wystawiania myśli). Zajmował się nowożytnymi dziejami teorii definicji (u Th. Hobbesa, J. Locke’a, É. B. de Condillaca, J. D. Gergonne’a), teorii indukcji, szczególnie matematycznej oraz metody dedukcyjnej (u B. Pascala, G. W. Leibniza, G. Fregego).

2. S. Kamiński jako metodolog i filozof nauki. Swoje prace badawcze rozpoczął zawsze od odpowiedniego opracowania aparatury językowej, przede wszystkim uściślenia terminologii, usystematyzowania omawianych zagadnień, pokazania ich kontekstu badawczego, w tym także historycznego, dokonania odpowiedniej klasyfikacji czy typologizacji. Zwracał uwagę

na wieloznaczno u ycia poj cia nauki jak i na wieloznaczno nazwy „metodologia nauk”. Metodologii nauk nie ograniczał do teorii metod uprawiania nauki, lecz uwa ał j za dyscyplin kompleksow dotycz c rodzajów i struktur czynno ci naukotwórczych oraz budowy, funkcji i rozwoju teorii naukowych. Jakkolwiek w cisłym sensie metodologii nauk zaliczał do nauk formalnych o nauce, to przy szerszym jej uj ciu uwzgl dniał tak e podej cie humanistyczne (zwłaszcza w badaniu nauki jako tworu kulturowego i jej roli w kulturze i społecze stwie) oraz filozoficzne (szczególnie w ocenie warto ci poznania naukowego i procedur naukotwórczych). Przy takim szerszym uj ciu metodologii nauk uwa ał, e nie jest ona tylko dyscyplin deskryptywn , lecz posiada tak e elementy normatywne.

Zadania metodologii nauk widział w (1) logicznej rekonstrukcji faktycznie stosowanych w nauce procedur badawczych (z rozpoznaniem ukrytych w nich zało e filozoficznych), (2) ich krytycznej analizie, (3) budowie hipotetycznych modeli nauki, rozpatrywanych pocz tkowo głównie w ich funkcji opisowo-eksplanacyjnej, potem tak e w normatywnej (tzn. ze wzgl du na ich efektywno w osi gni ciu zamierzonych celów). W ten sposób za Ajdukiewiczem metodologii nauk okre lał jako rozumiej c , tzn. tak , której celem jest nie tylko podanie opisu i teorii stosowanych w nauce metod, lecz tak e wykazanie ich trafno ci. Za Ajdukiewiczem równie w aspekcie praktycznym i normatywnym wskazywał na powi zanie metodologii nauk z metodyk nauki (zajmuj c si systemem reguł sprawnego działania naukowego).

Własne podej cie S. Kami skiego do ogólnej metodologii nauk odzwierciedlał wyra nie jego autorski wykład kursoryczny, w rezultacie którego powstała ksi ka *Poj cie nauki i klasyfikacja nauk*. Wprowadzenie do ogólnej metodologii nauk stanowiły elementy semiotyki logicznej wraz z teori pyta , definicji oraz teorii dyskusji i argumentacji; nast pnie teoria rozumowa i metod naukowych (dedukcyjnej i indukcyjnej w odmianie przyrodniczej, historycznej i statystycznej), wreszcie teoria nauki obejmuj ca zagadnienie przedmiotu i celu nauki oraz struktury i dynamiki teorii naukowych. Do zagadnie ogólnometodologicznych nauki zaliczał tak e charakterystyk poszczególnych typów nauk, typologii i klasyfikacj nauk, stosunek nauki do filozofii, problem rozmaite ci i jedno ci nauk. Osobne miejsce po wi cał historii koncepcji nauki obejmuj cej tak e historię metod naukowych i dzieje nauki.

Metodologii nauk odró niał od innych typów metanauk, w ród nich od naukoznawstwa, które uwa ał tak e za dyscyplin kompleksow , tyle e praktyczn , zajmuj c si badaniem nauki (powi zanej z technik) jako faktu kulturowego, w którym szczególnie bierze si pod uwag jej uj cie instytucjonalne. Do dyscyplin praktycznych tworzcych naukoznawstwo zaliczał socjologi , ekonomi i polityk nauki. Ogóln metodologii nauk odró niał

te od metodologii poszczególnych typów nauk, w ród których za najbardziej zaawansowaną uważa metodologię nauk dedukcyjnych.

Prowadził badania w metodologii nauk przyrodniczych, szczególnie dotyczące struktury i rozwoju teorii empirycznych, charakterystyki poznania empirycznego i problemu prawdy w fizyce. Uważał, że rozwój teorii empirycznych zależy zarówno od czynników wewnętrznych jak i zewnętrznych. Dlatego sądził, że korespondencja między teoriami nie może mieć jedynie charakteru logicznego (tzn. polega na powiązaniach formalnych zachodzących między tezami konkurujących teorii) ani metodologicznego (czyli zależy od reguł czy praktycznych aplikacji teorii), ale winna mieć charakter filozoficzny (tj. uwzględniający założenia ontologiczne teorii) a nawet kulturowo-historyczny (tzn. zależy od tradycji, działalności naukowców i ich roli w społeczeństwie).

Z czasem prowadzone przez siebie badania skłoniły go bardziej do filozofii nauki (w nurcie popopperowskim) niż metodologii nauk. Zdawał sobie jednak sprawę także z wieloznaczności terminu „filozofia nauki” używanego odmiennie w różnych tradycjach filozoficznych. Zwracał przede wszystkim uwagę na trzy znaczenia tego terminu: (1) neopozytywistyczny, według którego filozofia nauki utożsamiała się z formalnie rozumianą metanauką, (2) analityczny (funkcjonujący w literaturze anglosaskiej), zgodnie z którym przez filozofię nauki rozumiał logiczno-metodologiczną teorię języka, metod i podstawowych założeń wspólnych poszczególnym naukom, (3) arystotelesowsko-tomistyczny (czyli według terminologii Szkoły Lubelskiej - filozofii klasycznej). Opracowaniem tego ostatniego pojęcia zajmował się w swoich pracach. Przez filozofię nauki w sensie filozofii klasycznej rozumiał dyscyplinę dociekającą ostatecznych (w porządku ontycznym) racji i wartości przyjmowanego celu i przedmiotu nauki oraz jej rozwoju i roli w kulturze. W tak uprawianej filozofii nauki wyróżniał epistemologię nauki i ontologię nauki i odróżniał ją od wiskości tej metodologii nauk traktowanej jako metanauka typu formalnego. Ale również przy szerszym traktowaniu metodologii nauk jako metanauki kompleksowej dostrzegał jej uwarunkowania filozoficzne (ontologiczne i epistemologiczne). Głosił pluralizm metodologiczny wiedzy szukając czynników unifikujących, a jednocześnie dostrzegał osobliwość metodologicznych poszczególnych typów wiedzy, szczególnie w odniesieniu do wiedzy teologicznej i filozoficznej oraz humanistycznej i przyrodniczej.

Jako zwolennik określonej (egzystencjalno-realistycznej) opcji filozofii tomistycznej w filozofii nauki opowiadał się za realizmem epistemologicznym, hołdującym postawie racjonalnej, przyznając rolę empirii.

3. Stanisław Kamiński jako współtwórca Szkoły Lubelskiej (metodologii filozofii klasycznej). Poglądy metodologiczne S. Kamińskiego określała

jego przynale no do nurtu arystotelesowsko-tomistycznego, tzw. Szkoły Lubelskiej, na kształt której wywarł silny wpływ, przede wszystkim w wypracowaniu metodologii klasycznej teorii bytu (czyli metafizyki), ale również metodologii dotyczącej antropologii filozoficznej, etyki, filozofii dziejów i religii, jak i metodologii teologii. W badaniach metodologicznych cenił szeroko rozumian metod analityczny, respektując tradycyjne precyzyjne podziały scholastyków, jak i dbało o precyzję w definiowaniu pojęć, jasność w stawianiu i rozwijaniu problemów oraz racjonalne kryteria argumentacji, szczególnie rozwinięte w Szkole lwowsko-warszawskiej. Zainteresowany stosowaniem metod formalnych do zagadnień filozoficznych w pracach polskich logików i filozofów (m. in. S. Leńkiewskiego, J. Łukasiewicza, I. M. Bocheńskiego) skłaniał się początkowo (w latach 50.) ku programowi „logiczacji” filozofii (widząc możliwość analizy formalnej jej pojęć oraz aksjomatyzacji jej tezy). Zainteresowania te doprowadziły S. Kamińskiego do bliższej współpracy z M. A. Krępcem i dogłębnych badań metodologicznych nad metafizyką (czy inaczej klasyczną teorią bytu). W badaniach S. Kamińskiego zaowocowało to m. in. wskazaniem na możliwość (ale i ograniczenia) stosowania logiki współczesnej do filozofii klasycznej, uwyraźnieniem struktury systemu scholastycznej teorii bytu, pokazaniem roli definicji w metafizyce, scharakteryzowaniem dedukcji w metafizyce tomistycznej i pokazaniem jej odmiennie od właściwej dedukcji stosowanej w systemach formalnych. Doceniając wartość analizy pojęciowej (a do analizy formalnej) podkreślał jednak mocno ograniczenia metod analitycznych, szczególnie formalnych w zastosowaniu do filozofii. Pokazywał odmiennie język formalnego (ekstensjonalnego) od filozoficznego (specyficznie intensjonalnego i intencjonalnego, zawierającego pojęcia analogiczne i transcendentalne), w przypadku klasycznej teorii bytu, rozpatrując jego swój przedmiot w jego strukturze wewnętrznej w nie dającym się ująć formalnie aspekcie ogólnoegzystencjalnym.

W dalszych badaniach koncentrował się już nie tyle na zagadnieniu możliwości stosowania reguł formalnych do filozofii, ile na charakterystyce metodologicznej klasycznej teorii bytu. Uważał, że o jej specyfice, to znaczy „klasyczności” decyduje typ poznania, które charakteryzował jako: (1) autonomiczne, tj. metodologicznie niezależne od innych typów wiedzy, mające swój odrębny przedmiot, cel i metod (która jednak w swoich elementach może być taka sama jak metoda naukowa); (2) realistyczne, czyli dotyczące rzeczywistości istniejącej niezależnie od poznania; (3) specjalistyczne, a jednocześnie nie uniwersalne (dotyczące wszystkiego co istnieje, ale wychodzące poza ograniczone kategorie bytowe), badające swój przedmiot w aspekcie struktury ontycznej, ujętej w języku analogiczno-transcendentalnym; (4) racjonalne, tj. oparte wyłącznie na intersubiektywnie kontrolo-

walnym do wiadczeniu i intuicji intelektualnej oraz uzyskane w wyniku stosowania odpowiednich reguł metodologicznych (zgodnie z przyjętym empiryzmem genetycznym, gnozeologicznym intelektualizmem i metodologicznym racjonalizmem); (5) teoretyczno-metodologiczne, czyli mające charakter wyjątkowy w świetle ostatecznych (w porządku bytowym) racji; (6) konieczne, tj. dające w zasadniczych sprawach prawdy konieczne¹.

V. UCZNIOWIE I KONTYNUATORZY. Wśród uczniów S. Kamińskiego jest wielu znanych w kraju filozofów zajmujących się problematyką logiczno-metodologiczną, m. in. Leon Koj, Witold Marciszewski, Tadeusz Kwiatkowski, Jan Kopania, Kazimierz Trzaski, Kazimierz Jodkowski. S. Kamiński dbał o to, by zatrudnieni przez niego pracownicy Katedry Metodologii Nauk, wcześniej także Logiki, specjalizowali się w różnych dyscyplinach metodologicznych, zajmując się przede wszystkim ogólną metodologią nauk i metodologią filozofii, ale także zastosowaniem logiki do filozofii (Urszula Egle, Stanisław Kiczuk), metodologią nauk humanistycznych (szczególnie socjologii) wraz z semiotyką (Andrzej Bronk, Stanisław Majdański, Rafał Wierchosławski), metodologią teologu (A. Bronk), metodologią nauk przyrodniczych (Tadeusz Szubka, S. Kiczuk) i metodologią nauk dedukcyjnych, względnie filozofii logiki (Anna Buczek). Przywiązywał też dużą wagę do znajomości współczesnych nurtów filozoficznych i aktualnie podejmowanej w nich problematyki. Dlatego cenił u swoich uczniów umiejętność wiązania klasycznych problemów filozoficznych z najnowszymi ich ujęciami, ale w sposób krytyczny i pokazujący podstawy metafizyczne dyskutowanych zagadnień.

Kierownikiem Katedry Metodologii Nauk po śmierci S. Kamińskiego został ks. prof. A. Bronk, którego Profesor już wcześniej traktował jako swojego następcę. A. Bronk kontynuuje zasadniczy program badawczy i dydaktyczny wyznaczony przez S. Kamińskiego, dbając o jego spuściznę naukową. Zainicjował bowiem wydanie jego pism zebranych, przygotowanych do druku przez pracowników Katedry, zadbał również o przejście przez Katedrę i opracowanie księgozbioru S. Kamińskiego. Obecnie pod kierunkiem A. Bronka prowadzone są badania w ogólnej metodologii nauk, m. in. nad zagadnieniem racjonalności (Agnieszka Lekka-Kowalik, Monika Walczak), teorii uzasadniania (Paweł Kawalec), teorii definicji (R. Kublikowski); metodologią nauk społecznych, m. in. teorią A. Schütza (Rafał Wierchosławski). Rozwój badań z metodologii filozofii pozwolił na wyodrębnienie nowej katedry, tj. Katedry Metodologii Filozofii, a jej kierownikiem został (związany wcześniej z Katedrą Metodologii Nauk) ks. prof. Józef Herbut,

¹ Zob. S. Kamiński: *Jak filozofowa?* TN KUL, Lublin 1989, s. 51.

który poza kontynuowaniem badań metodologicznych dotyczących podstaw metafizyki klasycznej w wersji tomizmu egzystencjalnego, zajmuje się również niemieckim tomizmem transcendentalizującym. Do Katedry Metodologii Filozofii przeszedł również T. Szubka (jeden z ostatnich uczniów S. Kamińskiego), mający już pewne międzynarodowe osiągnięcia naukowe (m. in. współredakcja z R. Warnerem książki *The Mind-body problem. A guide to the current debate*. Oxford, Blackwell 1994 oraz inne publikacje w prestiżowych wydawnictwach zachodnich).

Uczniów i kontynuatorów badań Stanisława Kamińskiego zdaje się być dobre opanowanie warsztatu metodologicznego, zamiłowanie do analizy, choć podejmowania tematów interdyscyplinarnych, mających jednak znaczenie filozoficzne. W środowisku filozoficznym KUL pamięć o postaci Stanisława Kamińskiego i jego dorobku naukowym jest wciąż bardzo żywa. Pierwszy z tomów *Pism zebranych*, przygotowany do druku przez T. Szubka, jeszcze w dyskusji z Autorem, ale wydany już po jego śmierci, uważany jest za program „jak dziś uprawia filozofia klasyczna?” i naukowy „testament”, który jego Autor zostawił swoim uczniom i kontynuatorom.

VI. KOMENTARZ. Dojrzałe poglądy Stanisława Kamińskiego znamionuje postawa filozoficzna wyznaczona przynajmniej do filozofii klasycznej w wersji tomizmu egzystencjalnego. Przez pryzmat filozofii patrzył na wszystkie wytwory poznania ludzkiego, w tym także naukowego. Ale te dostrzegał wartość stosowania metod naukowych w uprawianiu filozofii, mimo że całościowo jej metoda jest specyficzna i odmienna od metod stosowanych w innych typach wiedzy. Metodolog czy filozof nauki winien jednak w filozofii odnajdywać właściwy system wartości (norm postępowania, kryteriów oceny), jak i w niej szuka ostatecznych założeń i racji dla podejmowanych problemów badawczych. Dostrzegał też szczególnie rolę filozofii w kulturze. „Filozofia - jak pisał - winna służyć tu za przewodnika, gdy wskazuje i w porządku ontycznym ostatecznie uzasadnia, dlaczego należy preferować określone zachowania wartościotwórcze i jednolicie rozwiązuje problemy wykraczające poza poszczególne dziedziny kultury (religię, moralność, naukę, sztukę), a wreszcie dostarcza środków do zrozumienia jej przemian i kryteriów oceny jej osiągnięć. Filozofia stanowi przeto jakby samo wiadomo kultury, przenika ją całość, lecz nie redukuje do żadnej z jej dziedzin, które harmonizuje tak, aby człowiek mógł się równomiernie i w pełni doskonalić: tworzy ona bowiem kulturę”².

² Zob. S. Kamiński: *Encyklopedia katolicka*, t. V, kol. 254. Por. też A. Bronk, S. Majdański: *Słowo od wydawcy, Książki Profesora Kamińskiego (1919-1986)*, w: S. Kamiński: *Jak filozofowa?*, wyd. cyt., s. VI oraz tamże, s. 51 n.

Streszczenie

Stanisław Kamiński (24. X. 1919 - 21. III. 1986), filozof, historyk nauki, metodolog nauk, związany był poprzez studia, a następnie działalność naukowo-dydaktyczno-administracyjną z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, gdzie spędził czterdzieści lat życia. Swoimi badaniami metodologicznymi przyczynił się znacznie do opracowania teorii i metodologii metafizyki klasycznej. Uwagę jest (m. in. obok S. Świeżawskiego, M. A. Krąpca, M. Kurdziałka, K. Wojtyły) za jednego z współtwórców Szkoły Lubelskiej, reprezentanta tomizmu egzystencjalnego. Filozofii przypisywał ważną rolę nie tylko teoretyczno-poznawczą, ale także kulturotwórczą.

Prowadził również badania ogólnometodologiczne (m. in. zajmując się problemem racjonalności, rozumowa, definicji, charakterystyk koncepcji naukowych i klasyfikacji nauk), jak i w metodologii nauk empirycznych (m. in. nad strukturą i rozwojem teorii przyrodniczych, zagadnieniem prawdy w fizyce), semiotyce (m. in. zagadnieniem *suppositio*, form logicznych, błędami wysławiania myśli), logice formalnej i historii logiki (szczególnie scholastycznej). Wyniki jego badań zostały po miertnie zebrane i opublikowane w pięciu tomach *Pism zebranych*. Nie odzwierciedlają one jednak w pełni prac S. Kamińskiego, gdy pozostawił jeszcze wiele nie zredagowanych notatek, a w przygotowaniu miał kolejne książki, tym razem poświęcone zagadnieniom metafizycznym.

Oddany był całkowicie pracy naukowej i dydaktycznej oraz sprawom uczelni, w której pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, m. in. przez ponad dziesięć lat funkcję dziekana Wydziału Filozofii, a przez blisko trzydzieści lat kierował Katedrą Metodologii Nauk. Był postacią niezwykle barwną, która za życia tworzyła legendę KUL.

Summary

Stanisław Kamiński (1919-1986), philosopher, historian and philosopher of science, graduated from philosophy at the Catholic University of Lublin where in 1949 he received his Ph. D. (dissertation: *Frege's axiomatic system of the sentence logic in the light of the contemporary methodology of deductive science*). Since 1947 until his death in 1986 he has been employed at the Catholic University of Lublin where since 1957 he has been a chair of methodology of science. His research strongly contributed to the methodological basis for the classical metaphysics. Together with distinguished Thomistic philosophers (S. Świeżawski, M. A. Krąpca, M. Kurdziałek, K. Wojtyła) he is found to be one of the founders of the „Lublin school of philosophy”.

He was also linked to the analytic tradition of the Lvov-Warsaw school, especially by his earlier works where in discussion with K. Ajdukiewicz and T. Kotarbiński he dealt with the problem of definition, reasoning and fallacies. Under the influence of S. Leńiewski, J. Łukasiewicz, I. M. Bocheński he was interested in the application of logic to philosophy and concerned the formal logic (received some results in traditional syllogistic) and medieval semiotics. He is, however, best known for his work in philosophy of science, where he focused especially on the issue of rationality, characterisation of the concept of science and classification of sciences (his book *Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk* [*The concept of science and classification of sciences*] had three editions during his life), but also on the structure and development of empirical theories, the problem of truth in physics. His enquiries into these questions, although took into account the current approaches, were grounded in the classical philosophy. In his latest work he attempted to show how to be a classical philosopher today and what it means to philosophize in a classical way (see: his posthumous book *Jak filozofować? Studia z metodologii filozofii klasycznej* [*How to philosophize? Studies in methodology of classical philosophy*]).